

Vzdelávacie sylaby vzdelávací program PARTICIPATÍVNA TVORBA VEREJNÝCH POLITÍK

Karolína Miková, Dušan Ondrušek, PDCS
marec 2019

Opis Národného projektu Podpora partnerstva a dialógu v oblasti participatívnej tvorby verejných politík

Pilotná schéma participatívnej tvorby verejných politík

Pilotná schéma participatívnej tvorby verejných politík predstavuje praktickú časť projektu. Zastrešuje dvanásť pilotných projektov, ktoré testujú rôzne participačné scenáre a nástroje zapojenia verejnosti do tvorby verejných politík na 4 úrovniach (národná, regionálna, mikroregionálna, lokálna). Zameranie verejných politík predstavuje témy ako sociálna inklúzia, otvorené dáta, udržateľná mobilita, deti a mládež, medziobecná spolupráca, využívanie verejných priestorov, odpadové hospodárstvo, environmentálna výchova a vzdelávanie. Projekty boli do pilotnej schémy vybrané na základe samostatnej výzvy k predkladaniu projektov ÚSV ROS, realizovanej v Novembri 2015. Na základe dvanástich memoránd o spolupráci medzi ÚSV ROS, konkrétnym subjektom verejnej správy (VS) a vybranou mimovládnu organizáciou, ktorá vznik projektu iniciovala, vznikne dvanásť verejných politík, pripravených na zavedenie do praxe. Pilotná schéma je súčasne cenným zdrojom dát pre analytickú činnosť, ktorá predstavuje druhú časť projektu.

Analyticko-metodicko-legislatívna podpora zavádzania participatívnej tvorby verejných politík do praxe

Analyticko-metodicko-legislatívna podpora zavádzania participatívnej tvorby verejných politík do praxe predstavuje teoretickú časť projektu, ktorá je zameraná na analytickú, metodickú, legislatívnu činnosť. Na základe analytickej, metodickej a legislatívnej činnosti bude priebežne budovaná verejne elektronicky dostupná znalostná databáza. Výsledkom bude *Analýza stavu a možností participácie v SR*, ako aj návrhy na legislatívne zmeny, zvyšujúce účasť verejnosti v procese prípravy, tvorby, implementácie, monitoringu a revízie verejných politík.

Budovanie kapacít v prostredí VS predstavuje samostatný blok činností. Jeho cieľom je identifikovať príčiny nedostatočnej aplikácie inovatívnych a participatívnych metód v praxi verejnej správy. Bude navrhnutý profil absolventa, architektúra a sylaby špecializovaného vzdelávacieho programu, ako aj metodiky pre nový vzdelávací program s názvom "Participatívna tvorba politík v prostredí verejnej správy". Súčasťou je pilotné testovanie programu vzdelávania na 3 skupinách účastníkov z prostredia VS (štátna správa, regionálna územná samospráva, regionálne združenia miest a obcí, miestna územná samospráva).

Budovanie kapacít

Cieľom bloku „budovanie kapacít“ bolo identifikovať príčiny nedostatočnej aplikácie inovatívnych / participatívnych metód v praxi verejnej správy. Aké vedomosti, zručnosti, postoje je potrebné posilniť v rámci budovania kapacít VS? Navrhnuť profil absolventa a sylaby špecializovaného vzdelávacieho programu, zabezpečiť metodiky pre vzdelávací program a podporné vzdelávacie materiály pre účastníkov vzdelávania. Súčasťou zadania je aj pilotne otestovať program vzdelávania na 3 skupinách účastníkov vzdelávania z prostredia verejnej správy (štátna správa, regionálna územná samospráva, regionálne združenia miest a obcí, miestna územná samospráva), ktorý je naplánovaný na obdobie jeseň – zima 2019.

V rámci časti projektu s názvom **Budovanie kapacít budú spracované:**

- ✓ **profil absolventa** ponúkne odpoveď na otázku: aké kompetencie (v zmysle potrebných vedomostí, zručností a postojov) umožnia účastníkom vzdelávania byť následne aktívnymi nositeľmi, zadávateľmi či koordinátormi procesov participatívnej tvorby verejných politík.
- ✓ **sylaby** predstavujú obsahové a štrukturálne nastavenie vzdelávania.
- ✓ **metodika** určuje vzdelávacie rozhranie - ako ľudí vzdelávať, ako sprostredkovať tému. Bude obsahovať usmernenie pre školiteľov/trénerov („trénerské „noty“).
- ✓ **podporné vzdelávacie materiály** predstavujú študijné materiály priamo pre účastníkov („skriptá“).

Predkladaný materiál predstavuje sylaby špecializovaného vzdelávacieho programu pre podporu zavádzania participačných procesov do tvorby verejných politík v prostredí verejnej správy – metodický materiál, ktorý predstaví obsahové a štrukturálne nastavenie vzdelávania (niečo ako „akreditačný spis“). V plnej miere zohľadňuje navrhovaný profil absolventa, analýzu potrieb subjektov VS a jej zástupcov, požiadaviek ÚSV ROS, realizovanú formou rešeršu existujúcich prieskumov a výstupov riadenej práce pracovnej skupiny. Výsledný materiál bol oponovaný vytvorenou pracovnou skupinou expertov, ktorú materiál pripomenkovala 28.marca 2019 v Hlohovci v rámci 6. pracovného stretnutia pilotnej schémy.

Obsah:

- ✓ Organizačná forma
- ✓ Cieľová skupina:
- ✓ Požadované vstupné vzdelanie
- ✓ Profil absolventa
- ✓ Metódy
- ✓ Trvanie vzdelávania
- ✓ Učebný plán a štyri základné moduly
 - Modul 1: Dizajn a vedenie participatívnych procesov
 - Modul 2: Facilitácia rôznych typov stretnutí v kontexte participatívnej tvorby verejných politík
 - Modul 3: Realizácia participatívnych postupov (pri tvorbe politík) a nácvik zvládania náročných a krízových situácií
 - Modul 4: Participatívna implementácia a hodnotenie navrhnutých verejných politík
- ✓ Učebné osnovy
 - Modul 1: Dizajn a vedenie participatívnych procesov
 - Východiská zapájania verejnosti do verejného rozhodovania a tvorby verejných politík
 - Základný prehľad metód zapájania verejnosti do verejného rozhodovania a tvorby verejných politík
 - Postup tvorby verejnej politiky s účasťou verejnosti
 - ✓ Modul 2: Facilitácia rôznych typov stretnutí v kontexte participatívnej tvorby verejných politík
 - Základné vymedzenie facilitovaného procesu a roly facilitátora
 - Špecifiká a rozdiely v uplatnení facilitácie v rôznom kontexte (a nácvik facilitácie v simulovaných podmienkach)
 - Zručnosti facilitátora
 - ✓ Modul 3: Realizácia participatívnych postupov (pri tvorbe politík) a nácvik zvládania náročných a krízových situácií
 - Realizácia participatívnych aktivít
 - Prehľad metód zapájania verejnosti do verejného rozhodovania a tvorby verejných politík
 - Tréning zručností potrebných na vedenie procesu zapájania verejnosti do tvorby verejných politík
 - Špecifiká participatívnych procesov v situácii verejného konfliktu a tiež v situáciách názorovej polarizácie na úrovni komunit alebo regiónov
 - Špecifické aspekty zapájania predstaviteľom menších a znevýhodnených skupín obyvateľstva do participatívnych procesov
 - Práca s prípadovými štúdiami
 - Skupinová supervízia konkrétnych situácií účastníkov
 - ✓ Modul 4: Participatívna implementácia a hodnotenie navrhnutých verejných politík
 - Možnosti a príklady zapojenia zainteresovaných aktérov/stakeholdrov a verejnosti do implementácie verejnej politiky
 - Základné typy evaluácie v prípade participatívnej tvorby verejnej politiky
 - Zapojenie verejnosti/občanov do evaluácie a miera ich kontroly nad evaluáciou
 - Formulovanie zadania hodnotenia participatívnej tvorby verejnej politiky
 - Základné princípy dobrého evaluačného plánu
- ✓ Základný prehľad metód používaných v evaluácii
 - Podporné študijné materiály

1. Názov vzdelávacieho programu:

“Participatívna tvorba verejných politík”

2. Organizačná forma

Vzdelávací kurz, ktorý obsahuje cvičenia (experienciálne hry, inscenačné postupy – simulácie, hranie rolí), prednášky a diskusie, prezentácie s riadenou diskusiou a špecifické cvičenia. Podstatnou časťou kurzu je nácvik praktických zručností a práca s prípadovými štúdiami, preto je dôležité pracovať s účastníkmi sústredene dlhší čas bez prerušení. Vzdelávacia skupina s jedným lektorom by preto nemala prekročiť veľkosť 15 účastníkov (pri module 2: Facilitácia rôznych typov stretnutí v kontexte participatívnej tvorby politík je optimálny počet účastníkov na jednu skupinu 12). V praxi sa nám osvedčili dvojdňové bloky (t.j. 16 tréningových hodín na blok, spolu 32 hodín).

3. Cieľová skupina

Program je určený predstaviteľom verejnej správy, pôsobiacim na rôznych úrovniach (miestna samospráva, úroveň mikroregiónov, regionálna úroveň a národná úroveň - štátna správa).

Vo verejnej správe predpokladáme dve základné cieľové skupiny vzdelávania, a to:

- volení predstaviteľia verejnej správy; najmä z úrovne samospráv zvolení poslanci, starostovia/primátori a možno aj župani,
- a pracovníci vo verejnej správe; zo všetkých úrovní verejnej správy pracovníci zodpovední za komunikáciu s verejnosťou, experti najmä v oblasti územného plánovania a rozhodovania, životného prostredia, poskytovania sociálnych služieb, ale aj v oblasti riadenia štrukturálnych fondov a tvorby výziev, mládežnícky politik, atď., ktorí vstupujú do procesov tvorby verejných politik a verejného rozhodovania a potrebujú porozumieť týmto procesom aj z pohľadu občianskej participácie.

Doplnkovou cieľovou skupinou vzdelávacieho programu sú zástupcovia MNO a občania/verejnosť, ktorí prostredníctvom rôznych iniciatív vstupujú do komunikácie, prípadne spolupráce s verejnou správou. Okrem praktikov profesionálnych pracovníkov a dobrovoľníkov MVO pracujúcich v komunitnom rozvoji, komunitných nadáciách, sociálnych službách, nízkoprahových službách, environmentálnych aktivitách, kultúrnych aktivitách, rozvojovej pomoci, atď. môže byť vzdelávacia sada užitočná aj pre aktivistov v občianskych iniciatívach a predstaviteľom menších a znevýhodnených skupín obyvateľstva, ktorí majú často sťažený prístup k verejnemu rozhodovaniu.

Vzdelávacie skupiny kombinujúce účastníkov z verejnej správy a tiež z MVO/občianskych iniciatív poskytujú účastníkom pridanú hodnotu v poznávaní postojov, očakávaní a prístupov z iného sektora ako toho, v ktorom sami pôsobia.

4. Požadované vstupné vzdelanie

Ukončené vysokoškolské vzdelanie prvého stupňa (nemusí byť podmienkou).

5. Profil absolventa

Absolvent/absolventka vzdelávania bude poznať východiská participatívnych prístupov vo verejnom rozhodovaní a pri tvorbe verejných politík. Bude rozumieť prínosom aj nárokom participatívneho procesu. Bude pripravený/á na rozhodovania o primeranom postupe v konkrétnej situácii s využitím rôznych metód zapojenia zainteresovanej verejnosti. Účastníci sa dozvedia základné podmienky zapojenia zainteresovanej verejnosti do tvorby verejných politík ako aj aspekty, ktoré potrebujú zvažovať pri rozhodovaní o uplatnení participatívnych postupov.

Absolvent/absolventka si osvojí zručnosti prípravy a navrhovania participatívneho procesu, bude vedieť navrhnúť rôzne formy účasti občana na riadení vecí verejných a posúdiť ich adekvátnosť v špecifickej situácii.

Absolvent/absolventka bude poznať princípy facilitácie a bude rozumieť rôznym modelom skupinového rozhodovania. Bude vedieť uplatniť facilitačné postupy v krátkodobých situáciách menších skupín ako aj v tvorbe a dizajnovaní dlhodobých participatívnych procesov pri tvorbe verejnej politiky Prostredníctvom hrania rolí a simulovaním reálnych situácií bude mať možnosť si novonadobudnuté znalosti prakticky precvičiť.

6. Metódy

Vo vzdelávacom kurze využijeme nasledujúce metódy:

- a. **Diskusné metódy** – diskusia, odpovede na pripravené otázky, riešenie zadaných problémov s následnou diskusiou o zvolených postupoch, diskusia s pozvaným hosťom – odborníkom/teoretikom alebo praktikom k určitej téme
- b. **Experienciálne metódy** – postupy a hry využívajúce zážitok a jeho reflexiu ako prostriedok učenia (často obsahujú prvok sebaopoznávania)
- c. **Inscenačné metódy** – simulácie rôznych situácií, rôzne formy hrania rol s cieľom vytvoriť účastníkom možnosť vyskúšať si fungovanie princípov a použitie zručností v bezpečnom prostredí tréningového kurzu
- d. **Práca s prípadovými štúdiami** - a to ako spracovanými v rámci NP Podpora partnerstva a dialógu v oblasti participatívnej tvorby verejných politík (ITMS kód: 314011M298), tak aj vlastnými prípadmi účastníkov vzdelávania.
- e. **Spoločná analýza dokumentov a regulatívnych opatrení**, ktoré umožňujú a využívajú participatívne prístupy a riadená diskusia o možnostiach ich uplatnenia v špecifických prípadoch verejných inštitúcií a iniciatív
- f. **Prezentácie a prednášky**
- g. **Metódy poskytovania spätnej väzby účastníkom** – peer mentoring, práca s audio- a video záznamom, priame poskytovanie ústnej spätnej väzby, použitie rôznych dotazníkov a testov s následnou reflexiou a diskusiou o výsledkoch.

Tréningové metódy vždy adaptujeme na špecifiká konkrétnej tréningovej skupiny a aj celkovú skladbu použitých metód prispôsobujeme potrebám a nastaveniu účastníkov. V snahe diverzifikovať cesty prenosu informácií a nácviku zručností sa snažíme **kombinovať rôzne metódy**, aby sa preberané témy priblížili účastníkom.

7. Trvanie vzdelávania

Celkový rozsah (len prezenčná časť, nezapočítavame štúdium poskytnutej odbornej literatúry, samoštúdium a prac účastníkov mimo spoločných stretnutí)	32 hod	z toho teória	10
		z toho prax	22

8. Učebný plán

Vzdelávací modul predpokladá štyri základné moduly:

1. **Modul 1: Dizajn a vedenie participatívnych procesov**
2. **Modul 2: Facilitácia rôznych typov stretnutí v kontexte participatívnej tvorby verejných politík**
3. **Modul 3: Realizácia participatívnych postupov (pri tvorbe politík) a nácvik zvládania náročných a krízových situácií**
4. **Modul 4: Participatívna implementácia a hodnotenie navrhnutých verejných politík**

Názov odbornej témy	Počet hodín	Teória	Prax
Dizajn a vedenie participatívnych procesov	8	4	4
Facilitácia rôznych typov stretnutí v kontexte participatívnej tvorby verejných politík	12	5	7
Realizácia participatívnych postupov (pri tvorbe politík) a nácvik zvládania náročných a krízových situácií	8	4	4
Participatívna implementácia a hodnotenie navrhnutých verejných politík	4	3	1
Spolu	32	10	22

9. Učebné osnovy

Účastníci získajú prehľad východísk a rôznych možností dizajnu dlhodobých procesov v komunite a následne v menších skupinách praktizujú prípravu a dizajn vybraného príkladu relevantného pre ich prax. Získajú porozumenie pre špecifiká a rozdiely v uplatnení facilitácie v rôznom kontexte. Taktiež si osvoja viaceré metódy zapájania verejnosti do verejného rozhodovania a tvorby verejných politík. Účastníci budú rozumieť participatívnej implementácii a hodnoteniu navrhnutých verejných politík.

Program kurzu bude prispôsobený skúsenostiam a potrebám účastníkov.

Súčasťou vzdelávacieho kurzu je štúdium povinnej a odporúčanej literatúry (približne v povinnom rozsahu 50 strán na modul) a samostatná prax účastníkov (prípadne spoločná prax 2, max 3 účastníkov) medzi stretnutiami a následná práca s takto vytvorenými prípadovými štúdiami v rámci tréningových blokov.

Nepovinnými podpornými nástrojmi vzdelávania sú:

1) "Tieňovanie" (metóda shadowingu) pre skúsených manažérov, alebo konzultantov, participatívnych procesov, prípadne facilitátorov pracovných stretnutí v rámci participatívneho procesu a 2) supervízne stretnutie – buď bálintovskej skupiny, peer-couchingovej skupiny alebo individuálneho stretnutia s trénerom/facilitátorom.

Modul 1: Dizajn a vedenie participatívnych procesov

1. Východiská zapájania verejnosti do verejného rozhodovania a tvorby verejných politík

- Definícia pojmov: zapájanie verejnosti a občianska participácia, verejné rozhodovanie, občiansky aktivizmus, deliberácia/zvažovanie, stakeholder/zainteresovaný aktér, empowerment/zmocnenie,
- Dôvody zapájania verejnosti do verejného rozhodovania a tvorby verejných politík (legislatívne záväzky, medzinárodné záväzky, praktické dôvody)
- Účastníci verejného rozhodovania (rola expertov, predstaviteľov verejnej správy – politikov a úradníkov, investorov/podnikateľských subjektov, zástupcov zainteresovaných aktérov (inštitúcií i cieľových skupín) a verejnosti),
- Kontinuum stupňov zapájania verejnosti do verejného rozhodovania (od informovania až po budovanie konsenzu a delegovanie - koncept W. Potapchuka, rebrík participácie S. Arnsteinovej, štyri úrovne zapájania (zainteresovanej) verejnosti do tvorby verejnej politiky ďalšie úrovne , atď.).

2. Základný prehľad metód zapájania verejnosti do verejného rozhodovania a tvorby verejných politík

- Nástroje informovania verejnosti
- Metódy zisťovania názorov verejnosti
- Metódy verejnej diskusie - rôzne metódy deliberácie
- Nástroje e-participácie
- Príklady aplikácie metód v kontexte Slovenska/ Strednej Európy/ EÚ/globálneho kontextu

3. Postup tvorby verejnej politiky s účasťou verejnosti

- Model štyroch úrovní zapájania (zainteresovanej) verejnosti do tvorby verejnej politiky a z toho vyplývajúce scenáre procesu:
 - ✓ Scenár 1: Verejnosť je informovaná o tvorbe verejnej politiky
 - ✓ Scenár 2: Verejnosť sa zúčastňuje na diskusii o alternatívach verejnej politiky
 - ✓ Scenár 3: Verejnosť sa zúčastňuje na rozhodovaní o verejnej politike
 - ✓ Scenár 4: Verejnosť sa podieľa na dosahovaní dohody o prioritách verejnej politiky ako aj na jej realizácii
- Špecifické roly potrebné pre vedenie participatívneho procesu; koordinácia procesu, dizajnovanie procesu, facilitácia stretnutí, (externá) komunikácia v rámci participatívneho procesu, príprava a zverejňovanie zápisov zo stretnutí, atď.
- Rozhodnutie o participatívnej tvorbe verejnej politiky (upravené podľa Creightona, 2005)
 - Očakávaný dopad verejnej politiky/rozhodnutia na verejnosť a kontroverznosť témy rozhodovania
 - Prítomnosť obmedzení participatívneho procesu
 - Minulé skúsenosti s podobnými verejnými politikami
- Príprava participatívneho procesu
 - Identifikovanie zainteresovaných aktérov
 - Identifikovanie tém problémov, ktoré má verejná politika riešiť, ako aj argumentácií pre možné alternatívy riešenia
 - Identifikovanie záujmov zainteresovaných a možných konfliktov medzi týmito záujmami
 - Návrh dizajnu procesu
- Návrh dizajnu procesu participácie (upravené podľa Carpenter, 1994):
 - Model koordinačnej skupiny,
 - Konferenčný model,
 - Model vyjednávacích tímov.
- Práca s prípadovými štúdiami participatívneho rozhodovania, spoločného plánovania alebo participatívnej tvorby verejnej politiky (vybraté podľa kontextu relevantného pre účastníkov)
- Príprava návrhu procesu tvorby konkrétnej verejnej politiky účastníkov vzdelávacieho kurzu.

Modul 2: Facilitácia rôznych typov stretnutí v kontexte participatívnej tvorby verejných politík

1. Základné vymedzenie facilitovaného procesu a roly facilitátora

- Definičné vymedzenie facilitácie a moderovania v rámci malých skupín. Odlíšenie pojmu facilitácia od vedenia/ riadenia ale aj od procesov mediácie, arbitrážneho rozhodovania konzultácie, koučingu.
- Princípy skupinovej diskusie a skupinového rozhodovania a sociálno-psychologické zákonitosti fungovania malých skupín (javy podliehaniu tlaku väčšiny, difúzie zodpovednosti vo veľkých skupinách ap.)
 - Prejavy Janisovho javu "Groupthink"

- Ilúzia nezraniteľnosti
- Racionalizácia,
- Stotožnenie so skupinovou morálkou,
- Stereotypný pohľad na konkurenciu,
- Tlak na konformitu,
- Autocenzúra odchyľujúcich sa názorov,
- Ilúzia jednomyselnosti,
- Filtrovanie názorov, ktoré nám nezapadajú do existujúcich schém.
- Dve dimenzie facilitačného štýlu (expertnosť, otvorenosť) a Sebaposudzovací dotazník na túto tému
- Moc a facilitačný štýl

2. Špecifiká a rozdiely v uplatnení facilitácie v rôznom kontexte (a nácvik facilitácie v simulovaných podmienkach)

- Facilitovanie koordinačnej skupiny alebo pracovnej skupiny, (diskusia uzavretej alebo polo-uzatvorenej skupiny zameranej na riešenie problému, získavanie informácií alebo odovzdanie informácií),
- Facilitovanie workshopu v rámci konferencie,
- Facilitovanie záťažových situácií v pracovných stretnutiach – konflikty pri skupinovom rozhodovaní, problémové správanie účastníkov stretnutia.

3. Zručnosti facilitátora

- Definovanie cieľa a stanovenie pravidiel pre diskusiu,
- Vypočutie a vytváranie priestoru pre všetkých účastníkov diskusie,
- Výber metód / nástrojov pre štruktúrovanie diskusie napr. redefinovanie, parafrázovanie, sumarizovanie, reflexia, komparácia výrokov)
- Precvičovanie facilitačných zručností pri vedení modelovej diskusie

4. Skupinové rozhodovanie

- Druhy skupinového rozhodovania z pohľadu participácie účastníkov a jeho vedenie,
- Metódy rozširujúce voľby v rozhodovaní – divergentné nástroje: brainstorming, brainwriting...),
- Metódy zužujúce voľby pri rozhodovaní – konvergentné nástroje: rôzne typy hlasovania nominálne postupy, párové porovnávanie, kritériálne rozhodovanie, a pod.,
- Precvičovanie facilitačných zručností pri vedení modelovej diskusie.

Modul 3: Realizácia participatívnych postupov (pri tvorbe politík) a nácvik zvládania náročných a krízových situácií

1. Realizácia participačných aktivít

- Informačná kampaň: šírenie informácií o procese tvorby a obsahu verejnej politiky
- Dialóg so zainteresovanými aktérmi a verejnosťou
- Spracovanie výstupov participatívneho procesu (napr. správy o tom, čo k danej problematike hovoria občania)

2. Prehľad metód zapájania verejnosti do verejného rozhodovania a tvorby verejných politík

- Nástroje informovania verejnosti (tlačové konferencie, webové stránky, výstavy, dni otvorených dverí, prezentácie vo verejnom priestore, atď.)
- Metódy zisťovania názorov verejnosti (participatívne a expertné prístupy k zisťovaniu názorov a potrieb stakeholderov a verejnosti, mapovanie komunity, Crowd mapovanie, ankety, dotazníky, prieskumy, canvassing/door-to-door prístupy, projekt načúvania, obhliadka verejného priestoru, prechádzky a jazdy (urban walks), atď.)
- Metódy verejnej diskusie - rôzne metódy deliberácie (deliberačné fórum, deliberačný prieskum, plánovacie bunky, konsenzuálne konferencie, občianske poroty...),
- Typy verejných stretnutí (verejné vypočutie, verejné stretnutie, briefing, okrúhly stôl, workshop, atď.)
- Nástroje e-participácie (webová stránka, streamovanie stretnutí, často kladené otázky (FAQ), jednotná e-mailová adresa, online diskusné fórum, online dotazník, newsletter, atď.)
- Výber primeraných metód podľa úrovne verejnej politiky (národná, regionálna, mikroregionálna, miestna), zvolenej úrovne participácie a cieľa participatívneho procesu

3. Tréning zručností potrebných na vedenie procesu zapájania verejnosti do tvorby verejných politík

- motivovanie stakeholdrov a verejnosti k účasti na tvorbe verejnej politiky,
- príprava a organizovanie verejných stretnutí,
- facilitovanie verejných stretnutí (okrúhle stoly, verejné vypočutie, brífing, panelová diskusia odborníkov za účasti verejnosti, a pod.),
- moderovanie a facilitovanie pracovných konferencií,
- e-nástroje pri moderovaní diskusií (najmä pri veľkých skupinách).
- Špecifiká participatívnych procesov v situácii verejného konfliktu a tiež v situáciách názorovej polarizácie na úrovni komunít alebo regiónov
- Reagovanie na NIMBY fenomén, komunitné organizovanie (koncept S. Alinského), a iné protestné prejavy mobilizácie občanov,
- Analýza verejného konfliktu
- Prístupy riešenia verejných konfliktov (podľa Dukes, 1996) – multilaterálne vyjednávanie, mediácia, prístupy kooperatívneho plánovania

4. Špecifické aspekty zapájania predstaviteľom menších a znevýhodnených skupín obyvateľstva do participatívnych procesov

- s využitím materiálov, metodík z národného projektu

5. Práca s prípadovými štúdiami

- špecificky prispôbenými pracoviskom verejnej správy na ktorom pôsobia jednotliví účastníci, a téme, s ktorou pracujú

6. Skupinová supervízia konkrétnych situácií účastníkov, s ktorými sa stretli počas prípravy a realizácie participatívneho procesu

- (napr. Bálintovská skupina, action learning set/skupina akčného učenia, prístup problematizácie)

Modul 4: Participatívna implementácia a hodnotenie navrhnutých verejných politík

1. Možnosti a príklady zapojenia zainteresovaných aktérov/stakeholdrov a verejnosti do implementácie verejnej politiky

- zapojenie zainteresovaných subjektov, napr. MVO/neverejných poskytovateľov, do poskytovania služieb, implementácie politiky - formou kontraktu, partnerskej zmluvy, dohody o spolupráci
- vytvorenie permanentných participatívnych štruktúr - koordinačnej rady, monitorovacej rady, ktoré budú monitorovať implementáciu
- zapojenie klientov/ občanov do priebežného monitoringu napr. hodnotenie kvality komunitných sociálnych služieb klientmi (Score Card systémy a iné)
- špecifické príklady komplexných participatívnych prístupov alebo vytvorenie permanentných inštitútov/inštitúcií, ako napr. participatívny rozpočet, participatívna tvorba malých verejných priestorov, model komunitnej nadácie, prípadne iných komunitou kontrolovaných grantovacích mechanizmov (ako príklad delegovania verejného rozhodovania a participatívnej implementácie), prístupy komunitného rozvoja - napr. vytvorenie inštitúcie zameranej na transformáciu regiónu, ktorú kontroluje rada zložená zo zástupcov zainteresovaných aktérov ...

V tejto téme si ešte potrebujeme si vyjasniť na čo má byť zamerané hodnotenie (čo je objektom hodnotenia): 1) či je to hodnotenie participatívneho procesu pri navrhovaní verejnej politiky, alebo 2) hodnotenie verejnej politiky, t.j. implementácie a dopadov verejnej politiky, ktorá bola pripravená participatívne, alebo 3) obe predchádzajúce. Zatiaľ to nastavujeme na to prvé.

2. Základné typy evaluácie v prípade participatívnej tvorby verejnej politiky

- rozdiel medzi monitoringom a evaluáciou
- expertná/nezávislá vs. participatívna evaluácia
- interná vs. externá evaluácia
- rôzne dôvody evaluácie ("skladanie účtov", úprava/vylepšenie postupu, učenie sa)

3. Zapojenie verejnosti/občanov do evaluácie a miera ich kontroly nad evaluáciou

- zapojenie verejnosti do formulovania otázok
- zapojenie verejnosti do odpovedania na otázky (ako respondenti, ale aj tí, čo zbierajú dáta)
- zapojenie verejnosti do analýzy a formulovania záverov a odporúčaní
- zapojenie do využitia záverov a odporúčaní
- rola expertov v participatívnej evaluácii
- etické štandardy evaluácie

4. Formulovanie zadania hodnotenia participatívnej tvorby verejnej politiky

- formulovanie evaluačných otázok

- zadanie evaluácie a obsah TOR (terms of reference) evaluácie – zadania (napr. pre externého evaluátora)
- na čo a akým spôsobom budú použité výsledky evaluácie

5. Základné princípy dobrého evaluačného plánu

- Účastníci sa oboznámia so zvyčajnými fázami evaluačného procesu, organizáciou evaluácie a nákladmi na evaluáciu .

6. Základný prehľad metód používaných v evaluácii

- (napr. dotazníky, štrukturovaný a pološtrukturovaný rozhovor, pozorovanie, prieskumy, štúdium (písomných) materiálov a štrukturovaná skupinová diskusia).

10. Podporné študijné materiály

Modul 1: Dizajn a vedenie participatívnych procesov

Povinné študijné materiály:

- Pravidlá zapájania verejnosti do tvorby verejných politík (pravidlá schválené vládou SR uznesením č. 645/2014), dostupné na: https://www.minv.sk/swift_data/source/rozvoj_obcianskej_spolocnosti/aktuality/participacia/2014/05/Pravidla-zapajania-verejnosti_verejne-politiky.pdf
- Miková, K. a Bianchi, G. (2000). Občania a verejné rozhodovanie. In: Ondrušek a kol.: Čítanka pre pokročilé neziskové organizácie, PDCS, Bratislava, dostupné na: https://www.pdcs.sk/sk/publikacie/download/21_68fa827100c9852c05ff9cd555dd7798
- (prehľad rámca pre participáciu)
- Doplníme podľa spracovaných výstupov NP participácia

Odporúčaná literatúra:

- Creighton, J.L. (2005). The Public Participation Handbook. Making Better Decisions Through Citizen Involvement. Jossey-Bass. Dostupné 5.2.2019 na: <https://smartnet.niua.org/sites/default/files/resources/Public%20Participation%20Handbook.pdf> Publikácia ponúka široký prehľad o zapájaní verejnosti do rozhodovania, plánovania a realizácie participatívneho procesu. Nájdete v nej množstvo praktických tipov, napr. ako realizovať interview, viesť verejné stretnutie či spolupracovať s poradnou skupinou. Publikácia je v anglickom jazyku.
- Gastil, J. a Peter Levine, eds. The Deliberative Democracy Handbook: Strategies for effective civic engagement in the twenty-first century. San Francisco: Jossey-Bass, 2005, s.68-79. ISBN 978-0-7879-7661-3.
- OECD (2001), Citizens as Partners: OECD Handbook on Information, Consultation and Public Participation in Policy-Making, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/9789264195578-en>. Prehľadná a obsiahla publikácia zaoberajúca sa zapájaním verejnosti do vecí verejných, v anglickom jazyku.
- OECD (2004), Promise and Problems of E-Democracy: Challenges of Online Citizen Engagement, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/9789264019492-en>

Modul 2: Facilitácia rôznych typov stretnutí v kontexte participatívnej tvorby verejných politík

Povinné študijné materiály:

- Ondrušek, D. a Miková, K. (Eds.) (2009). Facilitácia. Ako viesť stretnutia, rozhodovať v skupine a spoločne plánovať, Manuál PDCS

Odporúčaná literatúra:

- Gastil, J. a Peter Levine, eds. The Deliberative Democracy Handbook: Strategies for effective civic engagement in the twenty-first century. San Francisco: Jossey-Bass, 2005, s.68-79. ISBN 978-0-7879-7661-3.
- Schwartz, R. (1994). The Skilled Facilitator. Jossey-Bass Publishers. San Francisco

Modul 3: Realizácia participatívnych postupov (pri tvorbe politík) a nácvik zvládania náročných a krízových situácií

Povinné študijné materiály:

- Doplníme podľa spracovaných výstupov NP participácia

Odporúčaná literatúra:

- Adams, R. (2008). Empowerment, participation and social work. New York: Palgrave Macmillan.
- Publikácia približuje prínosy participácie prostredníctvom konceptu empowerment (zmocnenie, posilnenie) predovšetkým v kontexte sociálnej práce, možno však aplikovať aj pre potreby zapájania verejnosti do rozhodovania o verejných politikách. Dostupná v anglickom jazyku.
- Carpenter, S. (1994). Solving Community Problems by Consensus v Herrman, M.H. ed. Resolving Conflicts: Strategies for Local Government, The International City/County Management Association, Washington, D.C., strany 137-147
- Dalton, D.; Harter, P.J. (2012). Better Decisions through Consultation and Collaboration. EPA's Conflict Prevention and Resolution Center, dostupné na: https://www.epa.gov/sites/production/files/2015-09/documents/better_decisions.pdf
- Príručka zapájania verejnosti v rozhodovaní, v anglickom jazyku.
- Miková K., Z. Pauliniová, L. Briestenský, G. Bianchi: Občianska participácia. CD manuál pre pracovníkov samospráv o účasti verejnosti na veciach verejných, EKS a PDCS, 2003
- Plichtová, J. (Ed.) (2010). Občianstvo, participácia a deliberácia na Slovensku: teória a realita. Bratislava, Veda SAV.
- POTUČEK, M. (2006). Manuál prognostických metod. Praha, Sociologické nakladatelství Slon.
- (veľmi kompetentný prehľad metód použiteľných aj pri výskumnej práci s veľkými skupinami)
- Sisskind, L., McKearnan, S. a Thomas-Larmer, J. (Eds.)(1999).The Consensus Building Handbook. A Comprehensive guide to Reaching Agreement, Thousand Oaks, Sage Publications.

Participatívna tvorba verejných priestorov:

- Miková, K., Paulíková, M., Pauliniová, Z. (2010). Verejné priestory: Ako tvoriť priestory s príbehom pre ľudí a s ľuďmi. Nadácia Ekopolis. Banská Bystrica.
- Lenda – Chaloupková, H. (2000). Moje obec, moje mesto – vec veřejná. Nadace Via.
- Madden, K.(2003). Utváření místa, Příručka k vytváření kvalitních veřejných prostranství, Project for Public Spaces, Inc., Nadace Partnerství.
- Nawrath, M. (ed.) (2003). Plánovací víkend, Příručka pro společné plánování veřejných prostranství, Nadace Partnerství.

Modul 4: Participatívna implementácia a hodnotenie navrhnutých verejných politík

Povinné študijné materiály:

- Hendl. J. (2005). Kvalitativní výzkum. Základní metody a aplikace. Praha: Portál.
- Publikácia ponúka podrobný prehľad metód kvalitatívneho zisťovania informácií, podrobne spracováva problematiku kladenia otázok.
- Hendl, J.; Remr. J. (2017). Metody výzkumu a evaluace. Praha: Portál.
- Publikácia ponúka základný prehľad metód, bližšie sa venuje téme merania (napríklad aké škály zvoliť pri prieskume) a evalvácii.

Odporúčaná literatúra:

- Bianchi, G., Lášticová, B. a Miková, K. (2013). Analýza a/alebo evaluácia štyroch Dialógov o verejných politikách. Ústav výskumu sociálnej komunikácie SAV, Bratislava. Ukážka evaluácie participatívnej tvorby verejných politik.
- OECD (2005), Evaluating Public Participation in Policy Making, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/9789264008960-en>. Publikácia predstavuje dôležitosť strategického uvažovania nad evalváciu participácie verejnosti na verejných politikách, v anglickom jazyku.

11. Požiadavky na lektorov

Modul 1: Dizajn a vedenie participatívnych procesov

- Ukončené vysokoškolské vzdelanie druhého stupňa, preferenčne v spoločenských vedách (verejná správa, politická veda, sociológia, psychológia, ...).
- Minimálne 5 ročná prax spojená so samostatným navrhovaním a vedením, alebo konzultovaním participatívnych procesov na úrovni verejnej správy (miestna samospráva, úroveň mikroregiónov, regionálna úroveň a národná úroveň - štátna správa) relevantnej pre účastníkov vzdelávacieho kurzu. Výhodou je predchádzajúca skúsenosť z pôsobenia vo verejnej správe.
- Minimálne 5 ročná prax pri vedení tréningových aktivít - s využitím rôznorodých vzdelávacích metód (skúsenosť nie len s prednáškami s diskusiami).

Modul 2: Facilitácia rôznych typov stretnutí v kontexte participatívnej tvorby verejných politík

- Ukončené vysokoškolské vzdelanie druhého stupňa, preferenčne v spoločenských vedách (psychológia, politická veda, sociológia, ...).
- Minimálne 5 ročná prax spojená so samostatným facilitovaním rôznych typov stretnutí v rámci participatívnych procesov na úrovni verejnej správy. Výhodou je skúsenosť z facilitovania stretnutí so zmiešanými skupinami (zástupcovia verejnej správy, neziskových organizácií, akademického prostredia, experti, občania).
- Minimálne 5 ročná prax pri vedení tréningových aktivít - s využitím rôznorodých vzdelávacích metód, vrátane experienciálnych metód.

Modul 3: Realizácia participatívnych postupov (pri tvorbe politík) a nácvik zvládania náročných a krízových situácií

- Ukončené vysokoškolské vzdelanie druhého stupňa, preferenčne v spoločenských vedách (verejná správa, politická veda, sociológia, psychológia, právo...).
- Minimálne 5 ročná prax spojená so samostatným navrhovaním a vedením, alebo konzultovaním participatívnych procesov na úrovni verejnej správy (miestna samospráva, úroveň mikroregiónov, regionálna úroveň a národná úroveň - štátna správa) relevantnej pre účastníkov vzdelávacieho kurzu. Výhodou je predchádzajúca skúsenosť z pôsobenia vo verejnej správe.
- Minimálne 5 ročná prax pri vedení tréningových aktivít - s využitím rôznorodých vzdelávacích metód, vrátane experienciálnych metód.

Modul 4: Participatívna implementácia a hodnotenie navrhnutých verejných politík

- Ukončené vysokoškolské vzdelanie druhého stupňa, preferenčne v spoločenských vedách (verejná správa, politická veda, sociológia, psychológia, ...).
- Minimálne 5 ročná prax hodnotenia projektov/programov na úrovni verejnej správy (miestna samospráva, úroveň mikroregiónov, regionálna úroveň a národná úroveň - štátna správa) relevantnej pre účastníkov vzdelávacieho kurzu. Skúsenosti s participatívnou evaluáciou sú výhodou, rovnako ako predchádzajúca skúsenosť z pôsobenia vo verejnej správe.
- Minimálne 5 ročná prax pri vedení tréningových aktivít - s využitím rôznorodých vzdelávacích metód (skúsenosť nie len s prednáškami s diskusiami).

12. Forma záverečnej skúšky

Teoretická časť:

- písomná: písomný test
- ústna: nie

Praktická časť:

- Príprava návrhu dizajnu participatívneho procesu tvorby konkrétnej verejnej politiky a získanie spätnej väzby k výstupu z tejto úlohy.
- Predvedenie časti facilitácie malých skupín.

13. Materiálne a technické vybavenie

Priestory: Vzdelávacia skupina s jedným lektorom by nemala prekročiť veľkosť 15 účastníkov. Na takúto skupinu je potrebná primerane veľká miestnosť, ktorá umožňuje sedenie okolo stolov usporiadaných do tvaru U, s otvoreným koncom nasmerovaným k plátnu/bielej stene a flichartu a stoličke pre lektora/lektorku. Miestnosť musí mať prirodzené denné svetlo, dostatočné večerné osvetlenie a vetranie.

Technické vybavenie, učebné pomôcky: Flipchart s flichatovými papiermi, fixami, a lepiacou páskou (maliarska páska), dataprojektor s notebookom, kamera, výukové filmy, vytlačené inštrukcie k prípadovým štúdiám a simulačným cvičeniam a ďalšie pomôcky podľa konkrétnych aktivít.